

Akademinis laipsnis	Daktaras
Vardas ir pavardė	Virginija Vitkienė
Institucija, padalinys	VDU Menų fakultetas
Institucijos adresas	Muitinės g. 7, Kaunas
Pranešėjo kontaktiniai duomenys (el. paštas, tel. nr.)	v.vitkiene@mf.vdu.lt
Pranešimo pavadinimas	Bendruomeninio meno kuravimas: dialoginių praktikų link
Raktiniai žodžiai	bendruomeninis menas, kuratorystė, reliacinė estetika, dialoginė estetika, dalyvavimas, meninis aktyvizmas

Konferencijos pranešimo santrauka (500 žodžių)

Pranešime analizuojami Lietuvos mene nuo XXI a. pradžios aktualėjantys bendruomeniniai menai jų kuratorystės aspektu. Kuravimas čia suvokiamas kaip meno projekto bendruomenėje ar su bendruomene planavimo ir įgyvendinimo metodikų visuma. Tyrime, remiantis konkrečiais meno pavyzdžiais, analizuojamos bendruomeninio meno projektų įgyvendintojų nuostatos, santykio su visuomenės grupių atstovais / dalyviais / bendraautoriais aspektai ir bendradarbiavimo formos. Aptariami kai kurių Europos šalių ir Lietuvos kultūros ir socialinės politikos aspektai, darantys įtaką bendruomeninio meno formoms ir tankiui bei šių politinių paskatų (ar jų nebuvimo) reikšmė meninių veikimų formoms bendruomenėse.

Aktyvus dalyvavimas, auditorijos įtraukimas, edukacinė veikla, kūrybinių dirbtuvių pasiūla tapo neatskiriama šiuolaikinio meno animavimo reikme. Šiuos žiūrovo įtraukimo būdus naudoja daugelis muziejų, galerijų, didžiųjų parodų. Bendruomeninio meno projektuose, kuriuos dažniausiai inicijuoja ir įgyvendina (kuruoja) menininkas be institucijos įsikišimo, socialiai angažuota veikla, bendradarbiavimas, aktyvizmas yra ne kūrinio papildiniai, o veiklos turinys ir rezultatas. JAV ir Vakarų Europoje posūkis nuo autonominio produkto (kūrinio) sukūrimo bendradarbiavimo veiklų link stebimas nuo XX a. 7-ojo dešimtmečio, o analizuojamas, teoriškai apibendrinamas ir vertinamas nuo 10-ojo dešimtmečio. Teorinėmis atsparomis tyrime tapo Nicolas Bourriaud reliacinės estetikos samprata, Clair Bishop dalyvavimo ir Grant H. Kesterio dialoginio estetikos sąvokos. Visos jos atskleidžia kiek kitokį menininko-kuratoriaus ir bendruomenės nario / dalyvio santykį, parodo šių veiklų įvairovę ir niuansinius skirtumus. Meno ir kultūros teoretikai, ieškantys naujų įrankių bei sąvokų bendruomeninio, socialiai angažuoto ar aktyvistinio meno veikloms vertinti, pabrėžtinai naudoja „estetikos“ terminą, įtikindami jog menininko inicijuota veikla bendruomenėse nėra tiesiog socialinio darbuotojo, veikiančio „socialinės rizikos grupėse“, veikla. Ji yra neatsiejama [išplėsto] meno lauko dalis ir, be kita ko (socialinių aktualijų), turi būti vertinama meno istorijos ir teorijos kontekstuose. Šio tyrimo vertinamuoju aspektu pasirinkta G. H. Kesterio kritinė pozicija, peikianti „ortopedinį“ arba „žiūrovą koreguojantį“ menininko požiūrį ir pavyzdžiu laikanti dialogu paremtus projektus, kurie siekia aktyvinti visuomenės grupes ir atstovus veikiant partnerystės, o ne lenktyniavimo, principais. Tokių projektų dalyvių (nebe žiūrovų) indėlis, žinios ir patirtis tampa esminiu kūrinio turinio ir eigos elementu. Šios pozicijos menininkai pasiūlo kontekstą, o ne turinį prie jo prisijungiantiems, o dažnai vėliau ir savarankiškai veikiantiems, bendruomenės nariams. Pranešime analizuojamos Nyderlandų menininkės Jeanne van Heeswijk kūrybos modeliai, o Lietuvos kontekste – Kristinos Inčiūraitės bei dar netyrinėtų Kauno bendruomeninių ir reliacinės estetikos meno pavyzdžių – Ingos Likšaitės bei Vitos Gelūnienės ir Edmundo Carrollo kuruotų projektų strategijos.